

Trakošćan

Smiljanić, Anamaria

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:324794>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-28**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije

ANAMARIA SMILJANIĆ

TRAKOŠĆAN

Završni rad

Pula, 2018.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije

ANAMARIA SMILJANIĆ

TRAKOŠĆAN

Završni rad

JMBAG: 0303060669, izvanredna studentica

Studijski smjer: preddiplomski studij kulture i turizma

Predmet: Kulturna povijest Hrvatske

Znanstveno područje: humanističke znanosti

Znanstveno polje: povijest

Znanstvena grana: nacionalna povijest

Mentor: prof. dr. sc. Slaven Bertoša

Pula, 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Anamaria Smiljanić, kandidatkinja za prvostupnicu kulture i turizma, izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz nekog necitiranog rada te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za neki drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Puli 11. lipnja 2018.

Studentica

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Anamaria Smiljanić, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom *Trakošćan* koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli 11. lipnja 2018.

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. GEOGRAFSKI POLOŽAJ TRAKOŠĆANA.....	2
2.1. Park-šuma Trakošćan.....	2
2.2. Trakošćansko jezero.....	3
3. POVIJEST DVORCA.....	5
3.1. Građevinski razvoj dvorca.....	7
3.2. Interijer dvorca.....	10
3.3. Draškovići.....	18
4. LEGENDE I ZANIMLJIVOSTI O TRAKOŠĆANU.....	20
4.1. Kapelica sv.Križa.....	21
4.2. Poučna staza „Put vila“.....	21
5. ZAKLJUČAK.....	23
LITERATURA / IZVORI I LITERATURA.....	24
POPIS PRILOGA.....	26
SAŽETAK.....	27
ABSTRACT.....	28

1. UVOD

Tema ovog završnog rada je dvorac Trakošćan. Trakošćan je zasigurno jedan od najposjećenijih dvoraca u Hrvatskom zagorju te je kulturno-povijesni spomenik najviše kategorije. Trakošćan je poznat po svojoj burnoj i bogatoj povijesti, propadanju te čestom mijenjanju vlasnika. Njegovi najpoznatiji vlasnici koji su zaslužni za današnji izgled dvorca su obitelj Drašković. Upravo radi njih, dvorac postaje spomenik koji je vrlo vrijedno kulturno dobro. Cilj ovog rada je prikazati povijest Trakošćana, interijer koji se nalazi u muzeju Trakošćana te njegovu važnost u vrijeme prodora Osmanlija u sjeverozapadne krajeve pa sve do danas.

Provedeno istraživanje Trakošćana napravljeno je na temelju pisane literature te internetskih izvora. Literatura koja mi je najviše pomogla u izradi ovoga rada je monografija *Trakošćan burg-muzej*. Nadalje, pomogli su mi *Stari gradovi, dvorci i crkve sjeverozapadne Hrvatske* autora Tomislava Đurića i Dragutina Feletara, *Srednjovjekovne i renesansne utvrde Hrvatskog zagorja* Krešimira Regana te *Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja* Mladena Obada Šćitarocija. Ova tema je dobro istražena u stručnoj literaturi te postoji podosta djela o povijesti Trakošćana.

Prvo poglavlje prikazuje geografski položaj Trakošćana te je podijeljeno u dva potpoglavlja koja se bave park-šumom Trakošćan i Trakošćanskim jezerom. Drugo poglavlje bavi se poviješću dvorca Trakošćana te je podijeljeno u tri potpoglavlja. U njima je ukratko opisan građevinski razvoj dvorca kroz povijest, interijer dvorca te važne činjenice o obitelji Drašković. Treće poglavlje se bavi legendama i zanimljivošću o Trakošćanu te je to poglavlje podijeljeno u dva potpoglavlja koja se bave kapelicom sv. Križa i poučnom stazom *Put vila*.

2. GEOGRAFSKI POLOŽAJ TRAKOŠĆANA

Trakošćan je dio općine Bednje u sastavu Varaždinske županije. Nalazi se na krajnjem dijelu sjeverozapadne Hrvatske i Hrvatskog zagorja. Okružuju ga gore Ivančica (1061 m), Strahinjčica (847 m), Maceljsko gorje (715 m) te Ravna gora (686 m). Možemo reći da se Trakošćan nalazi na važnim hrvatskim cestovnim putovima koji povezuju Varaždinsku županiju, Krapinsko-zagorsku županiju, Zagrebačku županiju te on graniči s Republikom Slovenijom. Udaljen je 23 kilometara sjeveroistočno od Krapine i 40 kilometara jugozapadno od Varaždina. Trakošćan se nalazi na nadmorskoj visini od 250 metra.¹

Sam dvorac Trakošćan smješten je na vrhu hridine, okružen brojnim prirodnim ljepotama i šumama pitomog zagorskog krajolika. Upravo ove karakteristike i činjenice ga čine pomalo izoliranim u ovome brdskom kraju. Geografski položaj dvorca je izrazito važan danas jer se Trakošćan nalazi na važnim cestovnim pravcima, no nedostupnost brdovitog kraja pružala je kroz povijest obranu od napadača. Trakošćan kao kulturno-povijesni kompleks čine tri povezane cjeline koje su dvorac, perivoj pokraj dvorca, jezero i park-šuma Trakošćan. „Trakošćanski park prirode ima površinu od 1648 hektara, a uža zaštitna zona zauzima 373 hektara, zajedno s dvorcem, obližnjom baroknom kapelicom (1754.) sv. Križa i jezerom te pejzažnim perivojem, a u toj se zoni nalazi posebno tretirana površina od 47 hektara.“²

2.1. Park-šuma Trakošćan

Park-šuma se nalazi u neposrednoj blizini dvorca i oblikovana je kao pejzažni park. Krajolik oko dvorca (86 ha) proglašen je 1955. park-šumom (bukva, jela, hrast kitnjak).³ Park šuma je uređena u obliku velikog perivoja. U parku i perivoju se nalaze brojne domaće vrste drveća kao što su hrast kitnjak i običan grab, no u njemu

¹ Đurić, T., Trakošćan – biser Hrvatskog zagorja, *Meridijani - Časopis za zemljopis, povijest, ekologiju i putovanja*, br. 79, studeni, 2003., str. 56.-61.

² Isto, str. 60.

³ „Trakošćan“, u: *Hrvatska enciklopedija*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, www.enciklopedija.hr, 9. ožujka 2018.

rastu i uvezene vrste kao što su čempresi, crvena bukva, platane, borovac te glicinija. Nabrojene egzotične vrste ujesen daju šarenilo, dinamiku i ljepotu parku. Isto tako, uvođenjem novih biljnih vrsta, što domaćih ili egzotičnih, obogatio se sam trakošćanski park i trakošćanski kraj, što ga čini još zanimljivijim kulturnim spomenikom sjeverozapadne Hrvatske.

2.2. Trakošćansko jezero

Trakošćansko jezero nalazi se u dolini ispod dvorca Trakošćana i u sklopu je Parka prirode Trakošćan (slika 1.). Ono je nastalo umjetnim putem, prema inicijativi obitelji Drašković, u razdoblju od 1853. do 1860., izgradnjom brane na potoku Čemernici. Zaslužni za stvaranje ovoga jezera su Draškovići koji nisu samo inicijatori izgradnje ove brane, već cjelokupne obnove dvorca i njegove okolice. Od nastanka jezera ono je imalo dvije funkcije, gospodarsku i estetsku. Služio je kao ribnjak na kojem su se odvijale sportsko-ribolovne aktivnosti te kao dekorativno obilježje u parku sa svojom estetskom funkcijom. Jezero je tako poprimilo romantičarski izgled koji je očuvan i uočava se danas u tom romantičarskom duhu, koje odražava doba vlastele koje je značajno za hrvatsku povijest.

Površina jezera je oko 17 ha, dugo je oko 1,5 kilometara i najveća mu je dubina 4 metra. Zimi se površina jezera zaledi, dok ljeti dosegne temperaturu oko 22°C. Trakošćansko jezero je vrlo vrijedna prirodna kategorija uz koju se nalaze brojne uređene pješačke staze uz duž Parka prirode Trakošćan. Ovo jezero je zasigurno jedna od komponenti koje čine Trakošćan prepoznatljivim i kuriozitetnim dvorcem koji privlači veliki broj posjetitelja, izletnika i ljubitelja prirode. U njemu izletnici i posjetitelji dvorca doživljavaju lijep ugođaj te prolaze jedinstvenim šetalištem. Od vodenih zajednica najzastupljenija je zajednica lopoča na Trakošćanskom jezeru. Voda se u jezero slijeva iz velikog broja potoka koji izvire na Maceljskoj gori i drugim brežuljcima. Važno je spomenuti da iz njega istječe rijeka Bednja koja utječe u Dravu kod dvorca Veliki Bukovac pokraj Ludbrega te tako simbolično povezuje dva spomenička zdanja koja su u prošlosti bili vlasništvo znamenite obitelji Drašković. Osim same estetske funkcije i obogaćenja samoga perivoja i okolice dvorca, postoje ekološki problemi koje ovo jezero doživljava ili ga

čekaju u skoroj budućnosti. Vode koje se slijevaju u jezero donose i opasnost te se u kišnim razdobljima stvaraju naslage mulja, što dovodi do srašćivanja jezera. Potom, tu je i problem ispiranja organskih tvari s obližnjih obradivih poljoprivrednih površina koje se slivaju u jezero i u konačnici dolazi do sve većeg zarašćivanja jezera.

Slika 1. Trakošćansko jezero

(Izvor: autorica)

3. POVIJEST DVORCA

Trakošćansko vlastelinstvo prvi put se spominje sredinom 14. stoljeća i ono je prema sačuvanom popisu poreza bilo jedno od najvećih posjeda u Hrvatskoj. Dvorac Trakošćan izgrađen je i nastao u 13. stoljeću kao mala srednjovjekovna utvrda, odnosno burg u svrhu obrane sjeverozapadne Hrvatske i nadzora puta od Ptuja (Slovenija) do Bednjanske doline. „U srednjem i novom vijeku bio je utvrđeno sjedište istoimenoga plemićkog posjeda najprije u sklopu veleposjeda zagorskih knezova, potom Zagorske grofovije te naposljetku od XVI. st. samostalnog vlastelinstva zajedno s utvrdom Kamenica, a nešto kasnije s utvrđenim dvorcem Klenovnikom, zbog čega se u dokumentima ono nazivalo trakošćansko-kameničkim i trakošćansko-klenovničkim vlastelinstvom.“⁴

Postoje brojne legende o Trakošćanu koje govore kako je on svoje ime dobio po tračkoj utvrdi za koju se smatra da je postojala za vrijeme antike. Druga poznata legenda i narodna predaja govori da je Trakošćan dobio ime po vitezovima Drachenstein koji su djelovali tim krajevima u ranom srednjem vijeku, po čemu se i prepoznaje naziv Trakošćan. „Njegov naziv u semiotičkom obliku – Trako-stjan znači Zmajeva stijena, izveden je iz morfema: Trako (što se može povezati s Tračanima), odnosno drako (što se povezuje s riječju Drache, zmaj te stayn (kamen).“⁵

Trakošćan se prvi puta spominje u dokumentima koji datiraju iz 14. stoljeća, gdje je pronađeno ime Trakošćana u popisu župa kao ECCLESIA DE TRACUSTIAN. Najstariji dio dvorca je prema pretpostavci središnji dio s dvorištem i tornjem. Prvi gospodari i vlasnici nisu poznati i nema nikakvog pisanog dokaza o njima i njihovom podrijetlu, iako se u pojedinim znanstvenim djelima spominju obitelj Bubek ili Bebek. „Vjeruje se da su prvi posjednici tada jedinstvenog Trakošćansko-kameničkog vlastelinstva bili pripadnici obitelji Bubek ili Bebek.“⁶ Godine 1399. spominje se kao srednjovjekovni grad, kada kralj Žigmund daruje Trakošćan s drugim zagorskim gradovima grofu Hermanu Celjskom. Grofovi Celjski tada vladaju Zagorskom grofovijom koja se ubrzo raspada na samostalna vlastelinstva i posjede.

⁴ Regan, Krešimir, *Srednjovjekovne i renesansne utvrde Hrvatskog zagorja*, Kajkaviana, Donja Stubica, 2017., str. 316.

⁵ Krznar, Siniša - Mravlinčić, Ivan, *Trakošćan burg-muzej*, Dvor Trakošćan, Trakošćan, 2007, str. 16.

⁶ Na istome mjestu.

„Istraživanjem arhitekture jednoga dijela Trakošćana dolazi se upravo do zaključka da su ga izgradili zagorski knezovi ili Gisingovci.“⁷ Raspadom Zagorske grofovije dvorac Trakošćan kroz daljnju povijest često mijenja svoje veleposjednike. Najistaknutiji i poznati vlasnici Trakošćana nakon Gisingovaca su vojskovođa Jan Vitovac, Ivaniš Korvin te Ivan Gyulay.

Kralj Maksimilijan II. Habsburgovac je nadalje upravljao Trakošćanom te ga je dao kao nagradu za odanost Hrvatsko-Ugarskom Kraljevstvu Bartolovim sinovima Jurju II. i Gašparu. Dvorac Trakošćan i samo imanje napokon je dodijeljeno Gašparu, bratu Jurjevom te Gašparovom sinu Ivanu II. 1567. na uživanje. Od 1584. obitelj Drašković u potpunosti stječe vlasništvo nad Trakošćanom. Od tada obitelj Drašković njime vlada, posjeduje ga i uživa skoro 400 godina, sa šestogodišnjim prekidom sredinom 17. stoljeća kada je vlasnik Trakošćana bio Nikola Zrinski (jedan od članova poznate vlastelinske obitelji u Hrvatskoj). Draškovići su bili jedna od najznačajnijih vlastelina i velikaških obitelji na hrvatskom području u ono doba te su poznati velikaši, čiji korijeni potječu iz Like. „Obitelj Drašković potječe iz Buške župe (Bužani) u Lici, gdje su kao članovi sitnoga hrvatskoga narodnog plemstva u 15. st. bili vlasnici posjeda oko mjesta Žažična (sada Pazarište) u blizini Gospića.“⁸

Trakošćan je znatno proširen 1592. kada su podignute topničke kule s krovijem. Tijekom druge polovice 18. stoljeća dvorac je napušten i počinje vidno propadati. Grof Juraj VI. Drašković sa suprugom Sofijom obnovio je ruševnu srednjovjekovnu utvrdu i pretvorio je u dvorac u duhu romantizma, koji je izveden u neogotičkome stilu. Neogotička restauracija građevine obavljena je prema njihovoj naredbi te danas pripada najvišoj spomeničkoj kategoriji, odnosno nultoj spomeničkoj baštini. Osim unutrašnjosti dvorca, on i okoliš svoga posjeda uređuje u stilu park-šume, s rijetkim drvećem, jezerom nastalim umjetnim putem te ostalim vrtnim i biljnim ljepotama i skulpturama. Tako nastaje golemi perivoj usred park-šume i napravljeni su brojni prilazni putovi, što dokazuje slika 2. iz 1858. „Plan je izrađen tušem na tvrdom crtaćem papiru velikom 51x73 cm i obojen akvarelom.“⁹ Važno je napomenuti kako je perivoj doista podignut prema ovome planu, što dokazuje katastarska karta iz iste te godine. U to vrijeme Juraj VI. prodaje dvorac

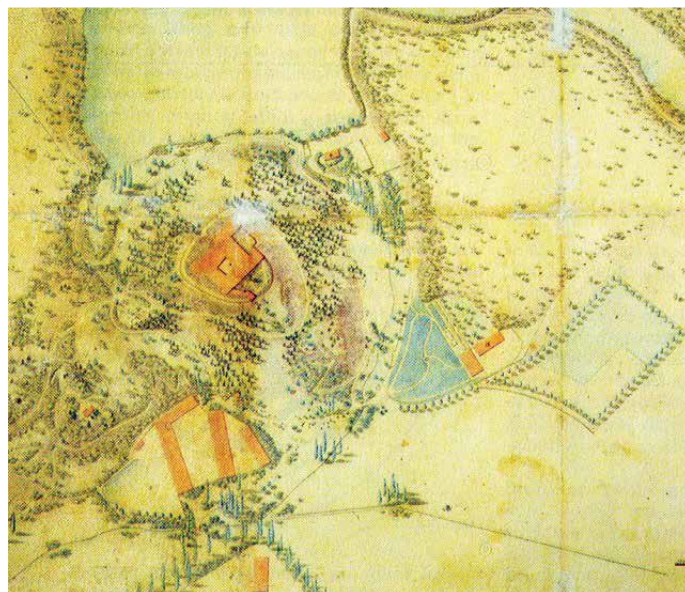
⁷ Švab, Mladen, *Gisingovci*, u: *Hrvatski biografski leksikon*, 4, Zagreb, 1998., str. 687.-688.

⁸ Obad Šćitaroci, Mladen, *Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja*, Školska knjiga, Zagreb, 1991., str. 271.

⁹ Isto, str. 269.

Klenovnik, palaču u Varaždinu i imanje Čalinec kako bi osigurao novac upravo za ovaj pothvat u kojemu Trakošćan doživljava svoj procvat, estetsku i kulturno-spomeničku vrijednost. Obitelj Drašković i njegov posljednji vlasnik Ivan X. Drašković 1944. napuštaju Trakošćan i sele se u Austriju.

Za vrijeme nacionalizacije 1953. osnovan je muzej koji i danas uspješno djeluje i u vlasništvu je Republike Hrvatske. Trakošćan je danas jedan od najpoznatijih dvoraca u Republici Hrvatskoj.

Slika 2. Plan trakošćanskog perivoja, 1858.

(Izvor: Ivan Mravlinčić, *Informativna točka i poučna staza u park-šumi Trakošćan*)

3.1. Građevinski razvoj dvorca

U dijelovima dvorca prisutni su razni tipovi gradnje. Njegova uloga bila je obrambena i radi toga nisu težili estetskom izgledu dvorca nego njegovoj funkcionalnosti i efikasnosti. Tu obrambenu funkciju i izgled uočavamo upravo radi vrlo debelih zidova koji služe kao sami potporanj koji drži dvorac, s obzirom na vrlo visoku hridinu na kojoj se nalazi. No isto tako debeli zidovi, visoka hridina na strateški nedostupnom području (između glomaznih i nedostupnih brda i gorja) te

veliko glomazno kamenje kao potporanj, u ono vrijeme služi kao izrazita obrana od Turaka. Izrazito je začuđujuće vrlo veliko kamenje koje je donošeno vjerojatno dugi niz godina na samu hridinu, o čemu ne postoji niti jedan pisani dokument, kako bi se otkrila tehnika izgradnje prvotne utvrde, odnosno dvorca. Središte dvorca čini romanička utvrda koja sadrži stambenu zgradu, malo dvorište i visoke kule. Dobro odabran položaj, visoke kule, činili su dvorac sigurnim i dobro utvrđenim. Razvoj vatrenog oružja i sve jači osmanlijski napadi razlog su što se dvorac dograđuje i sve više i više obrambeno jača.

Druga dinastija Draškovića, Ivan II. i Petar, dograđuju trakošćanski dvorac izgrađujući zapadnu kulu, čiji nam je dokaz grb i natpis. Pretpostavlja se da su topovi, mužari i teške puške kukače ili puške fitiljače nabavljeni za naoružavanje upravo te kule, što nam dokazuju puškarnice (slika 3.) koje se nalaze duž cijele kule. Na ulazu u dvorac postavljen je mehanizam za otvaranje mosta na samome ulazu.

Slika 3. Puškarnice i mehanizam za otvaranje mosta

(Izvor: autorica)

Na slici Velike genealogije iz 1668. dvorac ima dva kata i već ima osnovni oblik. U sljedećem razdoblju tvrđava dobiva pojas obrambenih objekata, a isto tako postaje i dom velikog broja stanovnika, a o tome nam govori Mala genealogija iz 1755. U 18. stoljeću grade se gospodarske zgrade u podnožju dvorca i kameni most

preko Bednje. Trakošćan bi vjerojatno propao i pretvorio se u ruševinu da ga nije obnovio Juraj VI. Drašković i njegova supruga Sofija.

U 19. stoljeću dvorac dobiva današnji oblik. Od 1840. do 1862. dvorac je obnovljen u neogotičkom stilu. „Obnova Trakošćana jedna je od prvih restauratorskih zahvata u Hrvatskoj.“¹⁰ Naime, novcem od prodaje dvorca Klenovnik i drugih imanja u vlasništvu obitelji Drašković, podiže se i obnavlja tada napušten dvorac. Time ne mijenja samo vanjski izgled nego i svoju obrambenu funkciju. Obnovom nastaje veliki perivoj i podizanje pejzažnog parka po uzoru na poznate i prepoznatljive engleske parkove. Izgradnjom brane, dolina se pretvara u veliko jezero, a to se pretvara u pravu romantičarsku idilu. „Obnova u duhu romantike naglasila je fortifikacijski karakter dvorca, prilagodivši se kvadratičnoj branič-kuli, cilindričnim kulama 16. stoljeća te stambenom i gospodarskom traktu 17. i 18. st.“¹¹ Obnova je izvedena tako da su u neogotičkom stilu obnovljeni i vrtlareva kuća i kapelica u perivoju.

Nakon obnove dvorca, u njemu živi još nekoliko generacija obitelji koje ga dograđuju i obnavljaju. Glavna osoba koja je zaslužena za posljednju obnovu je bio Ivan IX. Drašković koji je obnovio dvorac u neorenesansnom stilu. U tom vremenu se uređuje unutrašnji dio visokog prizemlja (lovačka i viteška dvorana, predsoblje i dvorana portreta) te nastaje sjeverna kula, zatim se dograđuje visoka kapa od šindre na vrhu tornja koja je uklonjena 1961. Nakon toga se gradi jugozapadna terasa sa svodovima te su se zatim dogradile sanitarne prostorije i komunikacije.

Nakon Drugog svjetskog rata Trakošćan ostaje zapušten, interijer je devastiran i oštećen te počinju zaštitni radovi arhitekture i preuređenje interijera. Dio vrijednih predmeta iz Trakošćana bio je premješten u jedan zagrebački muzej prije Drugog svjetskog rata te su ti predmeti tako sačuvani. Ostali predmeti koji nisu premješteni su oštećeni i ukradeni. Nakon napuštanja od strane obitelji Drašković dvorac nije imao pravu namjenu do osnutka muzeja 1953. Danas se Trakošćan nalazi pod ingerencijom Ministarstva kulture te je 1974. proglašen parkom prirode u Hrvatskoj. Najveća zasluga za kompletnu obnovu Trakošćana pripada Zdenki Munk i Vilimu Leskošku. „Današnji Trakošćan sadrži arhitektonske elemente gotičke

¹⁰ Isto, str. 262.

¹¹ Obad Šćitaroci, M., nav. dj., str. 262.

arhitekture 14. st., renesansne i barokne dijelove od 16. do 18. st. te neogotičke elemente iz sredine 19. st.¹² Važno je napomenuti da se posljednjih nekoliko godina dvorac obnavlja i uređuje.

3.2. Interijer dvorca

Dvorac Trakošćan danas ima izgled kao i u prošlosti i odražava njegovu prvobitnu funkciju te djeluje kao muzej koji je iz godine u godinu sve više posjećen radi bogatstva koje čuva i prikazuje posjetiteljima. „Muzej posjeduje vrijednu muzejsku građu iz razdoblja renesanse do historicizma, sastavljenu od vrijednih zbirki slika, namještaja, oružja i drugih predmeta, koji su stalno izloženi u originalnim prostornim cjelinama koje prezentiraju velikaški život kroz povijest Trakošćana i obitelji Drašković.“¹³ Dvorac je obnovljen u neogotičkom stilu, no on je i primjer inkarnacije romantike. „To je doba romantizma u umjetnosti pod čijim utjecajem nastaje niz obnovljenih ili novih dvoraca kao reminiscencija na nekadašnje srednjovjekovne gradove.“¹⁴

Unutar dvorca pronađeni su predmeti koji datiraju od 15. stoljeća do 19. stoljeća. Unutar samoga dvorca nalaze se brojne stambene prostorije kao što su sobe s raskošnim interijerima s originalnim namještajem, knjižnica te tehnološke prostorije kao što je kuhinja ili ostava. Dvorac se dijeli na četiri razine: nisko prizemlje, visoko prizemlje, prvi i drugi kat. Prostorije koje su od reprezentativnog značaja ili društvene prostorije nalaze se u prizemlju. „Stanovanju vlasnika namijenjen je prvi kat s blagovaonicom, sobama za spavanje i salonima, a drugi kat služi uglavnom za smještaj povremenih gostiju.“¹⁵

U niskom prizemlju nalaze se kuhinja i tamnica. Kuhinja se nalazi u izdvojenom dijelu dvorca, kako ne bi došlo do širenja požara u obližnje prostorije ukoliko do njega dođe, što je karakteristika srednjovjekovnih kuhinja unutar dvoraca iz tih vremena. Do čestih požara dolazilo je zbog pripreme koja se obavljala na otvorenom

¹² Na i. mj.

¹³ Trakošćan, <http://www.trakoscan.hr/povijest.html#>, 9. ožujka 2018.

¹⁴ Obad Šćitaroci, Mladen, *Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja*, Školska knjiga, Zagreb, 1991., str. 262.

¹⁵ Isto, str. 264.

ognjištu. U središtu kuhinje nalazi se bijela kalijeva peć, što je značajka baroknog razdoblja, no peći ostaju i dalje na sredini prostorije radi očuvanja tradicije. Dimnjak se nalazi ispod poda kuhinje koji se kanalom spaja s dimnjakom u zidu. Krušna peć nalazi se u kutu kuhinje, gdje se moglo, osim kruha, pripremati i druga jela. Prostorija do kuhinje bila je u svrhu smočnice, odnosno to je skladište ili ostava prehrambenih proizvoda. Tamnica se nalazi u niskom prizemlju i unutar nje se nalazila klada na koju se zatvorena osoba zatočila i izvršavalo se na njoj mučenje u svrhu priznanja zločina ili izvršenja kazne.

U visokom prizemlju nalazi se lovačka dvorana, predvorje, knjižnica, viteška dvorana, obiteljska dvorana i malo dvorište. Lovska dvorana smještena je u istočnoj kuli dvorca te predstavlja lovačku tradiciju Draškovića kojom se muški dio obitelji bavio u slobodno vrijeme, što ne čudi zbog bogatog životinjskog svijeta i divljači u okolici. To je također bila i blagovaonica. Interijer je bogato uređen lovačkim trofejima brojnih ulovljenih i prepariranih životinja. Namještaj je izrađen od orahovine, a tapeciran je tkaninom zelene boje. Jako je važno naglasiti bijelu peć ukrašenu reljefom lovačkih motiva (slika 4.) Peć je ukrašena motivima kao što su lovački pas, lav, medvjed, lisica, ovca na vrhu peći, torba, puška i truba.

Slika 4. Kalijeva peć sa lovačkim motivima

(Izvor: autorica)

U predvorju je izložena Velika genealogija na kojoj je prikazano razgranato stablo koje raste iz Ivana Draškovića koji je ujedno i predak te velike obitelji. „Ta impresivna slika velikih dimenzija nastala je 1668., na temelju podataka koje u svom djelu o povijesti obitelji Drašković donosi Franjo Ladanyi, upravitelj hrvatskih posjeda i dobara obitelji, od 1650. do 1680.“¹⁶ Pored stabla je prikazan pejzaž Trakošćana. Ta slika je najstariji prikaz grada koji prikazuje njegov stvaran izgled u prošlosti. „Na toj slici Trakošćan je dotada najkompletnije obrambeno izgrađen, okružen kulama, obrambenim zidovima i hodnicima, a u sredini se diže visoka zgrada s tornjem na kojem je sat i krovčić u obliku lanterne.“¹⁷ Knjižnica je prvotno osmišljena kao radna soba te je bila opremljena neorenesansnim namještajem. U knjižnici se nalazi oko 1700 knjiga, enciklopedija i beletristička izdanja iz 18. i 19. stoljeća (slika 5.).

Slika 5. Velika knjižnica

(Izvor: autorica)

Knjige su pisane na francuskom i njemačkom jeziku te se na maloj polici nalazi arheološka zbirka nasljeđa obitelji Drašković, koja se sastoji od poliranih sjekira iz neolitika i eneolitika te glinenih posuda iz brončanog razdoblja. U knjižnici se nalazi slika koja prikazuje odlazak u lov. Zapadna kula dom je viteške svečane

¹⁶ Krznar, Siniša - Mravlinčić, Ivan, *Trakošćan burg-muzej*, Dvor Trakošćan, Trakošćan 2007., str. 87.

¹⁷ Obad Šćitaroci, Mladen, *Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja*, Školska knjiga, Zagreb, 1991., str. 262.

dvorane koja nas pokušava vratiti u srednji vijek i pokazati nam viteške vrline. Ona simbolizira obrambenu funkciju Trakošćana kroz daleku povijest iz doba borbe protiv Turaka i veličinu te sam značaj obitelji Drašković. Može se reći da je ova dvorana gotizirano svođena prostorija koja je najreprezentativniji dio Trakošćana. Danas je ona simbol vojničke prošlosti članova obitelji Drašković te simbol samoga dvorca. Prostor je uređen oružjem iz 15. do 17. stoljeća, portretima vojskovođa i dekorom od drva (kamin s grbovima obitelji Drašković i Latour). U ovoj prostoriji se nalazi velik broj oružja. Razlog ovako velikog broja oružja bio je upravo sve veći nasrtaj Turaka na ovo područje. „Ističu se bedemske puške-topovi s klinom kojim su se oslanjale na grudobran, elegantne i umjetnički obrađene lovačke puške 'kolašice', primjerci mletačkog gardijskog oružja, 'schiavone' (mačevi košarastog rukobrana)“ te dijelovi i cjeloviti oklopi.“¹⁸ Glavno mjesto zauzimaju dva viteška oklopa. U obiteljskoj dvorani su izloženi portreti članova obitelji Drašković te se ovdje također nalazi i Mala genealogija obitelji Drašković. Mala genealogija bila je poklon ugarskog velikana Adama Ransonyja. Ta slika je prikaz obiteljskog stabla i izgleda Trakošćana sredinom 18. stoljeća. U sredini dvorca nalazi se četverokutno dvorište sa cisternom. Donji kamen cisterne pripada 17. stoljeću, a gornji je od lijevanog željeza iz 19. stoljeća. Ostaci dvorišta koji su danas vidljivi potječu iz vremena baroka. Istočnim i južnim zidom protežu se balkoni, ložišta te trofeji jelenovih rogova. Na zidu dvorišta nalazi se sat s dvostrukim brojčanikom koji je rad poznatog urara J. Bechela iz Varaždina.

Na prvom katu se nalazi blagovaonica, mali salon, povijest Trakošćana, fotografija i Draškovići, spavaonica, predsoblje spavaonice, mala knjižnica, soba za molitvu, glazbeni salon i Julijanina soba. Namještaj u blagovaonici izrađen je po narudžbi vlasnika te je ujedno i unikatni rad koji odiše autohtonošću. Dokaz da je namještaj naručen od strane obitelji Drašković jest upravo grb obitelji koji se nalazi na većini namještaja. Od namještaja možemo pronaći veliki ugrađeni ormar, kutne vitrine, stolce presvučene kožom i stolić koji je služio kao umivaonik. Postojalo je i dizalo kojim se unosila hrana u blagovaonicu. Većina posuđa unutar dvorca uništena je u Drugom svjetskom ratu te je, nažalost, sačuvano samo porculansko posuđe iz 18. i 19. stoljeća. Zanimljivo je da se na ulazu u mali salon nalazi grb plemićke

¹⁸ Balog, Zdenko - Žulj, Nikola, *Hrvatsko zagorje-umjetnost, arhitektura, krajolici*, Veda d.o.o., Križevci, 2017., str. 108.

obitelji Erdödy (slika 6.), koja je bila značajna za taj dio Hrvatske. Danas se taj grb nalazi na zastavi Varaždinske županije.

Slika 6. Grb obitelji Erdödy

(Izvor: autorica)

U južnom dijelu nalazi se mali salon u kojem su se vlastelini opuštali uz zabavne igre. Po uzoru na francuske goblene, odnosno ručne radove, nastale su zidne dekoracije koje prikazuju ladanjski život 18. stoljeća. To je bila jedina prostorija gdje se smjelo pušiti unutar dvorca. Orijentalni mangal i kockarski stolić upotpunjuju ambijent malog salona. U dvorcu postoje i dvije prostorije u kojima se nalazi povijest obitelji Drašković i dvorca Trakošćana. U njima su smješteni povijesni dokumenti, kratak opis povijesti vladavine i najznačajnijih članova obitelji Drašković. Ovdje su također smještene četiri povijesne zastave grofova Draškovića. „Najstarija je zastava austrijske carske vojske iz druge polovice 16. st., smještena pored prozora. Četvrtastog je oblika, izrađena od dvostrukog tamnocrvenog brokata, bogato ukrašena heraldičkim, simboličkim i vegetabilnim motivima te obrubljena resama.“¹⁹ Na prednjoj strani se nalazi prikaz dvojice viteza iznad kojih je natpis „Bogu božje, caru carevo“. Na stražnjoj strani je heraldički prikaz carskog dvoglavog orla sa zlatnim štitom na prsima te žezlom i mačem u kandžama. Također se ovdje nalaze i

¹⁹ Krznar, Siniša - Mravlinčić, Ivan, *Trakošćan burg-muzej*, Dvor Trakošćan, Trakošćan 2007., str. 112.

dvije konjaničke zastave na svojim originalnim kopljima. U ostalim prostorijama dvorca se nalaze dvije zastave pješačke pukovnije te jedna konjanička zastava koja je oblika lastavičjeg repa. Tu se nalaze i znameniti portreti vojnih zapovjednika iz obitelji Drašković. Spomenom o fotografiji u Hrvatskoj važno je spomenuti dva člana obitelji Drašković. Grof Juraj VI. Drašković bio je autor najranije sačuvanog fotografskog opusa. Snimio je niz kalotipija te je 1865. izradio prvi poznati akt u hrvatskoj fotografiji. Karlo Drašković se smatra začetnikom umjetničke fotografije u Hrvatskoj. Bio je među najcjenjenijim fotografima u poznatim europskim fotoklubovima. Snimao je zaustavljene pokrete te portrete siromašnih ljudi tog vremena čiji su motivi bili narodne nošnje, seljaci, krajolici i arhitektura. Upravo ovi motivi ukazuju da je Karlo snimao u vrijeme nacionalne romantike koja je utjecala na kulturu i društvo. Spavaonica je uređena u neobaroknom stilu. Posebno se ističe kasetirani strop i bijela kalijeva peć u obliku kule. Na spavaće sobe se nadovezuje predsoblje u kojemu su smještene dva velika garderobna ormara, ormarić i veliko ogledalo s grbom obitelji. U njemu se nalazi i portret carice Marije Terezije, najmoćnije i najznačajnije žene važne za iznimnu europsku povijest. U ranijim razdobljima se dvorac osvjetljavao bakljama, svijećama, uljanicama te petrolejskim lampama, do izgradnje manje elektrane na jezeru čime dvorac postaje prvi elektrificirani objekt ovog područja. Mala knjižnica uređena je u neogotičkom stilu, sačuvane su originalne plišane tapete koje jasno dočaravaju ugođaj druge polovice 19. stoljeća. Namještaj čini veliki ormar za knjige, trosjed, stolci i naslonjači. U ovoj prostoriji se nalaze i dvije vaze, pozlačeno ogledalo i portret Leopolda I. Habsburga. Soba za molitvu je rekonstrukcija obiteljske kapele u kojoj se nalazi dio sakralne građe iz nasljedstva obitelji Drašković. Na mjestu oltara se nalazi pozlačena pokaznica ukrašena dragim kamenjem i dva kaleža iz 18. stoljeća. Na zidu se nalazi *Pietà*, slika iz 18. stoljeća. Također postoji i sakristijski ormar bogato izrezbaren u baroknom stilu. Posebno mjesto pronalazi bogato ilustrirana i uvezena Biblija iz 1747. Glazbeni salon je mjesto gdje se najčešće boravilo i najraskošnije je uređen. Ukrašen je obojenom rezbarijom i pozlatom te namješten u neobaroknom stilu. Iznad navratnika se nalaze grbovi obitelji koje su bile bračno vezane uz Draškoviće. U njemu se nalazi klavir iz poznate bečke radionice, a zanimljivo je da je on još u funkciji. Peć je izrađena u stilu rokoka i najstarija je u dvorcu. Na zidovima se nalaze dva barokna ogledala te portreti koje je naslikala Julijana Erdödy Drašković. Tu je i Beethovenova bista, dvije alabasterne vaze, dvije staklene vaze i svijećnjak.

Julijanina soba je slikarski atelje grofice Julijane Erdödy Drašković, koja je označila početak akademskog realizma. Sve što ju je okruživalo i dalje se nalazi u ovoj prostoriji, uključujući i slikarski stalak, stolić za boje i palete, klavir i slike (slika 7.).

Slika 7. Julijanina soba

(Izvor: autorica)

U ateljeu se nalazi i dio njezinog rada, a najvažniji je portret žena u narodnim nošnjama iz okolice Trakošćana, portret supruga Ivana i autoportret. Tu se također nalaze portreti njezine sestre Valerije Erdödy. Prozorske zavjese, sag i mangal prostoru daju orijentalni duh.

Na drugom katu je barokna soba, rokoko soba, soba oslikanih zidnih tapeta, soba s portretima časnika, klasicistička soba, bidermajerska soba, neorenesansna soba, galerija i toranj. Barokna soba namještena je u stilu njemačkog baroka. Ormarić, krevet, ormari i škrinje potječu iz 17. stoljeća, a stolci su napravljeni na francuski način. Tu se nalazi stol na sklapanje i kartaški stol. Ističe se oslikano ovalno ogledalo i luster iz 18. stoljeća. Na njoj su sačuvane drvene vratnice koje se nalaze s vanjske strane ulaza u prostoriju. U vratnicama su izrezbarena slova i brojevi: 16 PB AS 39, što nam dokazuje da je ova prostorija bila dvorska kapela. Rokoko soba dijeli se u dva dijela, kao radna soba i spavaonica. Inventar unutar sobe potječe iz 18. stoljeća. U radnom prostoru nalaze se ukrašeni pisaći stolovi s

ladicama i tajnim ladicama. Osim namještaja, unutar rokoko sobe nalaze se obiteljski portreti koji nastavljaju slijed portreta vladara i vojskovođa iz viteške dvorane. Soba oslikanih zidnih tapeta obložena je platnenim tapetama koje čine jednu sliku u kojoj se prikazuje sedmogodišnji rat Draškovićeve postrojbe (1756.-1763.). Sastoji se od osam tapeta koja prikazuje 821 osobu koje su slikane temperom. One su naslikane detaljno s odorama vojnika, opremom i zastavom. Važno je istaknuti mali orkestar koji je prvi likovni prikaz vojne glazbe u Hrvatskoj. U časničkoj sobi su portreti četrdeset časnika Josipa Kazimira Draškovića. Pretpostavlja se da su djelo Johanna Michaela Millitza. Časnici su slikani u pozama do pojasa, s realnim prikazom lica. Osim portreta tamo su smještene i dvije zastave koje su pripadale konjici te pješastvu. Klasicistička soba je namještena u duhu klasicizma (18. i 19. stoljeće). Tamo je i namještaj za dnevni odmor u kojemu su dva svijećnjaka iz doba Napoleona, pod utjecajem Egipta (slika 8.).

Slika 8. Klasicistička soba

(Izvor: autorica)

Slike su iz klasicizma s očuvanim originalnim okvirima. Portreti na zidovima prikazuju najznačajnije članove obitelji Drašković iz 18. i 19. stoljeća, kao što su Ivan VIII. (osnivač prve masonske lože u Hrvatskoj) te Juraj V. Bidermajerska soba predstavlja stilsku pojavu bidermajer iz 18. i polovice 19. stoljeća, u kojoj su

pronađeni prikazi kraljevske austrijske obitelji te portret preminulog cara Franje I. U bidermajerskoj sobi nalazi se djelo „Dječaci sa psom“. Neorenesansna soba predstavlja oblik historicizma u drugoj polovici 19. stoljeća. Sačuvani namještaj je crne boje te ga je slikarica Julijana Erdödy donijela kao svoj miraz. U ovoj prostoriji nalazi se komoda iz renesansnog razdoblja koja je ujedno i najstariji namještaj u dvorcu i današnjem muzeju. U neorenesansnoj sobi nalazi se najljepši portret Klotide Drašković. Draškovići su imali galeriju u kojoj se nalaze platna slikara Mihaela Strojca. Slike u galeriji čine ciklus „Četiri kontinenta“ koji predstavljaju Aziju, Afriku, Europu i Ameriku. Slike potječu iz 1836., pod utjecajem romantizma. One dočaravaju pogled europskog čovjeka na egzotične zemlje diljem zemaljske kugle. U galeriji su pronađeni i dječji portreti obitelji Drašković od 16. do 18. stoljeća. Galerija je povijesni izvor za proučavanje života plemstva u ono doba. „Posebno je vrijedna cjelina veći broj očuvanih dječjih portreta, na kojima su, kao u knjigama krštenih, upisani vrijeme rođenja, vrijeme kad je portret napravljen, a kasnije dopisivani i podaci o smrti (smrtnost u dječjoj i mladenačkoj dobi bijaše velika) ili pak o udaji ili ženidbi.“²⁰

Sve ove prostorije čine jednu skladnu cjelinu i bogatstvo povijesnih smjerova, te utjecaj brojnih stilova koji su Draškovići i njihovi poznanici donijeli u Trakošćan i Hrvatsku. Nadalje, u starim gospodarskim zgradama na prilazu samoga dvorca uređena je galerija sa slikama, mali bistro hotela „Coning“, trgovina suvenira, uprava dvorca i sjedište Turističke zajednice. Prvotne funkcije gospodarskih zgrada bile su konjušnice, kovačnice, radionice za popravke, stambeni objekti posluge te štale za stoku.

3.3. Draškovići

Draškovići su svakako najpoznatija hrvatska obitelj iz feudalnih vremena. Kako je već spomenuto u prijašnjem tekstu, Draškovići dolaze iz Buške župe koja se nalazi u Lici. „U dokumentima se obiteljsko ime spominje u oblicima Drascouitus, Draskovich, Draskovits, Draskowich, Drakostein de Trakoscan, de Trakostein,

²⁰ Balog, Zdenko - Žulj, Nikola, *Hrvatsko zagorje-umjetnost, arhitektura, krajolici*, Veda d.o.o., Križevci, 2017., str. 108.

Drascovith de Trascostein.“²¹ Za uspon ove velikaške obitelji zaluzan je Bartol od kojega se pouzdano slijedi povijest ove značajne obitelji. Bartol je bio u braku s Anom, djevojački Utišenić (Utješinović), te je bio i sudionik Cetinskog sabora hrvatskog plemstva. Zbog prodora Osmanlija Bartol i njegova obitelj bivaju protjerani u Pokuplje te su tada izgubili gotovo svu imovinu. „Bartolovi sinovi Juraj II. (1525.-1587.) i Gašpar (1530.-1591.) trajno su se nastanili u Zagorju u drugoj polovini XVI. stoljeća i tu utemeljili moć i stekli bogatstvo obitelji.“²² Od kada je Gašpar dobio Trakošćan obitelj dobiva grofovski naslov te postaju značajni za hrvatsku povijest. „Školovani na talijanskim i austrijskim sveučilištima, odani politici Bečkog dvora i svjetonazoru Katoličke crkve, Draškovići su bili biskupi i nadbiskupi, hrvatski banovi, banski namjesnici, veliki župani, uspješni vojskovođe u ratovima protiv Turaka Osmanlija, čelni ljudi Dvorskog ratnog vijeća, kao i kraljevi komornici i tajni savjetnici.“²³ Ivan III. Drašković postaje potkralj te jedini Hrvat koji je postigao najviši položaj u državi, a Draškovići postaju obitelj velikog grofovskog statusa s brojnim posjedima u Ugarsko-Hrvatskom Kraljevstvu. Ugarsko-hrvatski kralj Maksimilijan II. daje grad Trakošćan Jurju II. Draškoviću kao naknadu za bansku plaću. Nakon izgradnje Klenovnika, Draškovići su sve rjeđe boravili u Trakošćanu i dvorac počinje biti zapušten te se obitelj ponovno vraća u Trakošćan nakon građevinske obnove koju je proveo Juraj VI. Draškovići su imali sudsku i upravnu vlast, tj. pravo suđenja svojim kmetovima, „pravo mača“, pravo vinotočja, pravo prijevoza, pravo mitničarenja, sajamsko pravo i patronatsko pravo. Prema zapisima iz 19. stoljeća imanje Trakošćan je imalo oko 128 rala zemlje i šume koja je omogućila bavljenje poljoprivredom. Za ovo područje pogodan je uzgoj vinove loze zbog brežuljkastog reljefa. Najznačajniji Draškovići su Gašpar, Juraj II., Ivan II., Ivan III., Ivan IV., Ivan V., Nikola II., Josip Kazimir, Ivan VIII., Janko Drašković, Juraj V., Juraj VI. i Ivan IX.

²¹ Krznar, Siniša, Mravlinčić, Ivan, *Trakošćan burg-muzej*, Dvor Trakošćan, Trakošćan 2007., str. 20.

²² Isto, str. 21.

²³ Isto, str. 22.

4. LEGENDE I ZANIMLJIVOSTI O TRAKOŠĆANU

S obzirom da u hrvatskoj povijesti i hrvatskom narodu postoje brojni mitovi i legende o mnogim mjestima diljem Hrvatske, tako i u Hrvatskom zagorju, a pogotovo o Trakošćanu postoji mnogo legendi koje se prenose s generacije na generaciju. One su i danas zastupljene najviše među lokalnim stanovništvom koje priča o slavnom dvorcu Trakošćanu.

Prema legendi o babi Jagi, u namjeri da osvoji Beč, turska je vojska prolazila i ovim krajem, ostavljajući iza sebe pustoš, udovice i siročad. Uvidjevši opasnost, Trakošćansko vlastelinstvo pozvao je svoj narod u utvrdu da ga spasi, ali i zbog veće vojske i lakše obrane od napadača. Podignuli su pomične mostove i sakrili su se u dvorcu i branili se od napada Turaka koji su pod svaku cijenu htjeli zauzeti Trakošćan, no baba Jaga im je pomrsila račune. Nakon nekoliko dana opsade rekla je da joj donesu drveni panj, snopove raženog škopa i lučnicu. Rekla je da se ništa oni ne brinu. Ona je na panju lučnicom usitnjavala slamu i izgovarala čudne riječi, iz svake je slamčice poletio stršljan i njih na stotine tisuća. Oni su poletjeli na tursku konjicu i vojnike i pješake koji su se razbježali i ostavili trakošćansku utvrdu neosvojivu.²⁴ Osim babe Jage, tu su i legenda o zmaju i legenda o divovima i postanku trakošćanske utvrde. Ova legenda odgovara na pitanje kako je veliko kamenje dospjelo na vrh teško dostupne hridine. Postoji legenda da su Trakošćan gradili divovi koji su boravili na Ravnoj gori te legenda o zmaju koji živi ispod trakošćanske zemlje, glava mu je ispod jezera, a tijelo pod Ravnom gorom.

Trakošćan postaje sve veće i brojnije odredište mnogih turista, no i vjenčanih parova.²⁵ Zanimljivo je reći da u posljednje dvije godine više turista odabire Trakošćan kako bi prvi put sklopili brak ili obnovili bračne zavjete, češće nego Dubrovnik koji je već dugo glavno odredište ceremonija vjenčanja. U Trakošćanu se osim vjenčanja održavaju i brojne manifestacije poput Varaždinskih baroknih večeri.

²⁴ Općina Bednja, „Legende i priče“, www.bednja.hr, 14. lipnja 2018.

²⁵ Dvor Trakošćan- burg muzej, „Dodatne usluge“, www.trakoscan.hr, 14. lipnja 2018.

4.1. Kapelica sv.Križa

Na nižem brežuljku podno velike hridine, u blizini dvorca, smještena je kapelica sv. Križa. Sagrađena je 1754. u duhu baroknog romantizma, donatorstvom Suzane Malatinski, žene Josipa Kazimira Draškovića. Ona je spoj svjetovnoga i sakralnoga u formi broja 8. Jednostavna je jednobrodna građevina koja završava apsidom polukružnog oblika. Izgrađena je kamenjem, pravilne je orijentacije i smatra se da je podignuta na mjestu starije slične građevine. Vanjština kapelice je jednostavna, tek je pročelje sa zvonikom rašlanjeno rizalitim dekoracijama. Unutar kapelice nalazi se povišeno pjevalište s orguljama, propovjedaonica, klupa s uzdignutom katedrom i oltar koji nadvisuje veliko raspeće. Sve je to smješteno unutar nje, iako je vrlo mala. Zanimljivo je da je tamošnje stanovništvo naziva kapelicom sv. Ivana. Danas se u kapelici obavlja nedjeljno bogoslužje te ceremonijal *Trakošćanskog vjenčanja*. U blizini Trakošćana se nalaze kapela sv. Josipa, župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije, kapela sv. Tri Kralja te župna crkva sv. Petra i Pavla.²⁶

4.2. Poučna staza „Put vila“

Na stazi oko Trakošćana i Trakošćanskoj jezera nalazi se poučna staza koja je nazvana „Put vila“. Ona je zamišljena kao staza kojom posjetitelji mogu odahnuti, odmoriti se te naučiti neke prirodne vrijednosti u okolini Trakošćana te samog Hrvatskog zagorja. Poučna staza se sastoji od nacrtanog sadržaja, od pravila ponašanja unutar parka i edukativnih ploča o šumskoj zajednici, biljkama, životinjama koje tamo žive i o Trakošćanskom jezeru. Dužine je 5 km i u njoj posjetitelji dvorca pronalaze 20²⁷ poučnih točaka i mogu se odmoriti u ribarskoj kućici, koja ima i informacije za turiste. Poučna staza nudi informacije posjetiteljima o prirodnim biološkim vrijednostima i zanimljivostima park-šume te istovremeno educira djecu i odrasle o pojedinim vrstama drveća, grmlju zeljastih biljaka i životinja. „Prirodna baština predstavlja dio resursne osnove lokalne zajednice i temelj je očuvanja njenog prostornog i kulturnog identiteta – stoga je jedan od ciljeva razvoja

²⁶ TZ općina Bednja, „Kultura“, www.turizam-trakoscan.hr, 14. lipnja 2018.

²⁷ Dvor Trakošćan-burg muzej, „Park šuma“, www.trakoscan.hr, 14. lipnja 2018.

prostornog uređenja županije i općine odgovarajuća zaštita, obnova, održavanje i promicanje prirodnih vrijednosti prostora.“²⁸ Poučnom stazom *Put vila* privlači se veliki broj turista, te je ovaj realizirani projekt nova turistička ponuda na ovom značajnom prostoru.

²⁸ Mravlinčić, Ivan, *Informativna točka i poučna staza u park-šumi Trakošćan*, Radovi zavoda za znanstveni rad HAZU Varaždin, Varaždin 2015., str. 111.

5. ZAKLJUČAK

Dvorac Trakošćan, muzej unutar dvorca, park-šuma u sklopu dvorca, perivoji, kapelica sv. Križa i Trakošćansko jezero su zaštićeno kulturno dobro i spomenik najviše kategorije. Oni čine sklad prirode i arhitekture te tako ulaze u kulturnu baštinu naše zemlje. Trakošćan je jedan od najočuvanijih i najljepših dvoraca u Hrvatskoj te se smatra jednim od najznačajnijih za područje sjeverozapadne Hrvatske. Isto tako može se navesti kao spomenik i cjelina koja ukazuje na sklad ljudskog djelovanja i očuvanje samoga okoliša nekoga kraja. Park prirode Trakošćan sadržava park-šumu, perivoje koji su bogati brojnim domaćim i egzotičnim vrstama drveća i umjetno akumulacijsko jezero pod nazivom Trakošćansko jezero. Oni tako čine jednu skladnu cjelinu koju danas posjećuje sve veći broj turista. Trakošćan je smješten u brežuljkastom kraju između Macelja, Ravne gore i Strahinšćice na važnim cestovnim putovima koji povezuju Varaždinsku županiju, Krapinsko-zagorsku županiju, Zagrebačku županiju te je na granici s Republikom Slovenijom.

Trakošćan je u prošlosti bio mala srednjovjekovna utvrda nastala kao burg radi obrane sjeverozapadne Hrvatske od Ptuja do Bednjanske doline, čiji se prvi vlasnik ne zna niti postoje dokazi o njima. Međutim, lokalno stanovništvo priča brojne legende o dvorcu Trakošćanu i njegovom nastanku te tako shvaćamo kako je Trakošćan jedan vrlo zanimljiv lokalitet i važno ga je očuvati te tako obogaćivati sve više hrvatsku kulturu i baštinu. Njegova prošlost je bila burna i često je propadao i mijenjao vlasnike i vlastelinstvo. Najpoznatija vlastelinska obitelj koja ga je uživala bila je obitelj Drašković koja je vrlo važna za sjeverozapadni dio Hrvatske. Često se nadograđivao i obnavljao sve do 19. stoljeća kada doživljava procvat. Član obitelji Drašković, grof Juraj VI. Drašković zajedno sa svojom suprugom Sofijom, obnavlja dvorac u današnji izgled, s jezerom i park-šumom s putovima za šetnju u romantičarskom izgledu. Nacionalizacijom u Hrvatskoj dvorac ostaje u vlasništvu Republike Hrvatske i danas djeluje kao muzej. Unutar današnjeg muzeja nalazi se originalan namještaj, brojni portreti te vrijedna ostavština obitelji Drašković koja dočarava život tadašnjih obitelji i vlastelinstva u Hrvatskoj. Duž cijele šetnice nalazi se Poučna staza u kojoj posjetitelji mogu pronaći sve što ih zanima o Parku prirode.

LITERATURA / IZVORI I LITERATURA

Knjige:

1. Balog, Zdenko - Žulj, Nikola, *Hrvatsko zagorje-umjetnost, arhitektura, krajolici*, Veda d.o.o., Križevci, 2017.
2. Đurić, Tomislav, Feletar, Dragutin, *Stari gradovi, dvorci i crkve sjeverozapadne Hrvatske*, Biblioteka Cvrčak, Koprivnica, 1992.
3. Krznar, Siniša - Mravlinčić, Ivan, *Trakošćan burg-muzej*, Dvor Trakošćan, Trakošćan, 2007.
4. Obad Šćitaroci, Mladen, *Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja*, Školska knjiga, Zagreb, 1991.
5. Regan, Krešimir, *Srednjovjekovne i renesansne utvrde Hrvatskog zagorja*, Kajkaviana, Donja Stubica, 2017.

Časopisi:

1. Balog, Zdenko, O najranijoj povijesti trakošćanske utvrde, *Muzejski vjesnik-glasilo muzeja sjeverozapadne Hrvatske*, Broj 15/1992, str. 83.-85.
2. Mravlinčić, Ivan, Informativna točka i poučna staza u park-šumi Trakošćan, *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin*, No. 26, prosinac 2015., str. 107.-113.
3. Vargović, Eduard, Knjižnica u dvorcu Trakošćanu, *Radovi Zavoda za znanstveni rad HAZU Varaždin*, br. 8-9., 1996., str. 119.-124.
4. Maleš, H. Trakošćan: dvorac i perivoj, *Ekološki glasnik-mjesečnik*, godište V., Broj 3., studeni 1996., str. 27.-32.
5. Đurić, T., Trakošćan - biser Hrvatskog zagorja, *Meridijani - časopis za zemljopis, povijest, ekologiju i putovanja*, Broj 79., studeni 2003, str. 56.-61.

Internet:

1. Dvor Trakošćan-burg muzej, „Dodatne usluge“, www.trakoscan.hr, 14. lipnja 2018.
2. „Draškovići“ Leksikografski zavod Miroslav Krleža, www.enciklopedija.hr, 9. ožujka 2018.

3. Dvor Trakošćan, www.trakoscan.hr , 9. ožujka 2018.
4. TZ općina Bednja, „Kultura“, www.turizam-trakoscan.hr, 14. lipnja 2018.
5. Općina Bednja, „Legende i priče“, www.bednja.hr , 14. lipnja 2018.
6. Dvorci.hr, „Trakošćan“, www.dvorci.hr , 09. ožujka 2018.
7. „Trakošćan“ Leksikografski zavod Miroslav Krleža, www.enciklopedija.hr, 09. ožujka 2018.
8. Općina Bednja, „Znamenitosti“, www.bednja.hr , 09. ožujka 2018.

POPIS PRILOGA

Slika 1. Trakošćansko jezero

Slika 2. Plan trakošćanskog perivoja, 1858.

Slika 3. Puškarnice i mehanizam za otvaranje mosta

Slika 4. Kalijeva peć sa lovačkim motivima

Slika 5. Velika knjižnica

Slika 6. Grb obitelji Erdödy

Slika 7. Julijanina soba

Slika 8. Klasicistička soba

SAŽETAK

Dvorac Trakošćan je kulturno zaštićena povijesna cjelina te najatraktivniji i vjerojatno jedan od najposjećenijih dvoraca u Hrvatskoj. Njegova prošlost vezana je uz brojne vlasnike koji su se često mijenjali. Trakošćan se često nadograđivao i preuređivao, sve do poznate obitelji Drašković za čije vrijeme dvorac doživljava procvat i time postaje jedan od najpoznatijih i zasigurno najljepših dvoraca u Republici Hrvatskoj. U sklopu dvorca nalazi se park-šuma Trakošćan i akumulacijsko jezero po imenu Trakošćansko jezero, koji s brdom na kojemu se nalazi dvorac čine skladnu hortikulturnu cjelinu. Okoliš je bogat domaćim i uvezenim biljnim vrstama koje čine savršeno usklađenu prirodu. On je dio bogate graditeljske umjetnosti u Hrvatskoj u kojem se vide različiti utjecaji gradnje te ukazuju na visoko znanje hrvatskih arhitekata u Hrvatskom zagorju, no i diljem Hrvatske. Današnji muzej posjeduje vrijednu muzejsku građu visoke vrijednosti od razdoblja renesanse pa sve do historicizma. Već spomenuta obitelj Drašković vladala je i uživala u dvorcu skoro 400 godina i pretvorila ga tijekom 19. stoljeća u raskošnu rezidenciju. On danas spada u spomenike kulture i prirode najviše kategorije te je vrlo poseban i izniman prirodni kompleks. Važno ga je spomenuti kako bi se uvidjela vrijednost dvoraca i spomenika na sjevernom dijelu Republike Hrvatske te tako očuvala prirodna baština i privukao što veći broj posjetitelja i turista u kontinentalnoj Hrvatskoj.

Ključne riječi: Dvorac, Trakošćan, Draškovići, muzej

ABSTRACT

The castle Trakošćan is a culturally protected historical entirety, one of the most attractive and probably one of the most visited castles in Croatia. Its past is related to changing of numerous owners. Throughout the past Trakoscan was often redesigned and upgraded until the renowned family Draskovic came, which is when the castle experienced flourishing and became certainly one of the most beautiful castles in the Republic of Croatia. Within its complex is the Trakoscan forest park and the reservoir lake called Trakoscan lake, which combined with the castle located on the hill makes a harmonious horticultural whole. The environment is rich in indigenous and imported plant species that make the perfect harmony of nature. It is a part of a rich architectural art in Croatia in which all sorts of different impacts of construction can be seen and which point to the high level of knowledge of Croatian architects in Hrvatsko Zagorje, but also throughout Croatia. Today's museum possesses valuable museum material of high value from the period of Renaissance and up until Historicism. The above mentioned family Draskovic ruled and enjoyed the castle for almost 400 years. During the 19th century it was converted into a luxurious residency. Today it belongs to cultural and natural monument of the highest category and it is a very exceptional natural complex. It is important to mention the value of castles and monuments in the northern part of the Republic of Croatia, in order to preserve the natural heritage and attract as many visitors and tourists as possible in the continental area of Croatia.

Keywords: Castle, Trakoscan, Draskovici, museum

Sažetak pregledala: Kosjenka Macuka, prof. engleskog i latinskog (Srednja škola Zvane Črnje, Rovinj)